

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ανταποκρινόμενη πρακτική και ανταποκρινόμενη εκδοτική δραστηριότητα

Andeline dos Santos

Πανεπιστήμιο της Πρετόρια, Νότια Αφρική

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Η **Andeline Dos Santos**, DMus, είναι επίκουρη καθηγήτρια μουσικοθεραπείας και συντονίστρια έρευνας στην Σχολή Τεχνών στο Πανεπιστήμιο της Πρετόρια. Είναι συν-αρχισυντάκτρια του *Approaches* [andeline.dossantos@up.ac]

Ιστορία δημοσίευσης:

Υποβολή 31 Ιουλ. 2025

Αποδοχή 12 Αυγ. 2025

Δημοσίευση 29 Αυγ. 2025

Ελληνική μετάφραση: Μίτσου Ακογιούνογλου

Γράφω αυτό το κείμενο καθώς επιστρέφω στη Νότια Αφρική, έχοντας την τύχη να συμμετέχω στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Μουσικοθεραπείας 2025 στο Αμβούργο της Γερμανίας. Παρακολούθησα ένα εύρος εισηγήσεων για την πρακτική της μουσικοθεραπείας σε πολλά πλαίσια και με ποικίλες πληθυσμιακές ομάδες, από παιδιά σε ανακουφιστική φροντίδα μέχρι ομάδες προσφύγων, φοιτητές με ψυχικές δυσκολίες, ανθρώπους με αναπηρίες και νέους από αντίπαλες πλευρές σε καταστάσεις συγκρούσεων, για να αναφέρω μόνο μερικά παραδείγματα. Τέτοια συνέδρια στο πεδίο μας είναι ασφαλώς εορταστικές εκδηλώσεις για το τι προσφέρει η μουσικοθεραπεία και τη μεταμόρφωση που δύναται να επιφέρει. Παρόλο που εκτίμησα αυτό το σημαντικό έργο, δεν σταμάτησε να με απασχολεί ένα ερώτημα που έφερνα συνεχώς στο μυαλό μου.

Το 2017, στο podcast *Music Therapy Conversations*, ο Luke Annesley πήρε συνέντευξη από την αείμνηστη Mercédès Pavlicenic, η οποία υπήρξε εξέχουσα καθηγήτρια και μέντορας για μένα κατά την εκπαίδευσή μου ως μουσικοθεραπεύτρια στο Πανεπιστήμιο της Πρετόρια. Ανταποκρινόμενη σε μια ερώτηση για το τι την οδήγησε να γίνει μουσικοθεραπεύτρια, η Mercédès αναλογίστηκε την εκπαίδευσή της κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων ενάντια στο apartheid. Όπως είπε,

Αυτό που με οδήγησε στη μουσικοθεραπεία ήταν η ζωή στη Νότια Αφρική κατά τη διάρκεια των ταραχών. Ήμουν στο πανεπιστήμιο και ο στρατός ήταν μέσα στην πανεπιστημιούπολη. Η αδερφή μου ήταν έντονα πολιτικοποιημένη και κατέληξε στη φυλακή μαζί με άλλους, και εγώ σκεφτόμουν συνέχεια, «Τι κάνω παίζοντας Bach ενώ αυτό το μέρος εκρήγνυται;» Και ταυτόχρονα, ήξερα ότι ήταν πολύ σημαντικό να παίζω Bach. Αλλά αυτά τα δύο μου προκαλούσαν τεράστια αγωνία. Δεν μπορούσα να τα συνδυάσω. Έτσι από την αρχή, υπήρχε ένα κοινωνικό-πολιτικό δίλημμα σχετικά με το ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής σε αυτό το μέρος, αυτή τη στιγμή, με αυτούς τους ανθρώπους;

Καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας της, η Mercédès βρήκε τρόπους να εντάσσει αυτούς τους προβληματισμούς στην πρακτική της, ειδικά μέσω της Κοινοτικής Μουσικοθεραπείας (Pavlicenic & Ansdell, 2004· Stige et al., 2017). Στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Μουσικοθεραπείας, είχα επίγνωση των βαθιών ανησυχιών μεταξύ των συνέδρων για το πώς ο κόσμος «εκρήγνυται» με πολλούς τρόπους, ειδικά σε σχέση με τους εν εξελίξει πολέμους και συγκρούσεις. Αναρωτήθηκα τι θα έλεγε η Mercédès για το πώς ασχολούμαστε με τη μουσικοθεραπεία ενόσω συμβαίνουν όλα αυτά, και κατά πόσο και με ποιον τρόπο το έργο μας απευθύνεται όχι μόνο στον ατομικό πόνο, αλλά και σε ευρύτερες κοινωνικοπολιτικές αλλαγές. Μήπως μεταπηδήσαμε από το να παίζουμε Bach σε ένα δωμάτιο μουσικής άσκησης ενώ ο κόσμος κατέρρεε, στο να δημιουργούμε «ωραία» μουσική με πελάτες ενώ ο κόσμος καίγεται; Προφανώς αυτό δεν αποτελεί ένα διττό ζήτημα, και μπορούμε να εργαζόμαστε σε πολλαπλές πτυχές ταυτόχρονα. Κάποιες φορές, όπως αναφέρεται και στο μύθο, ρίχνουμε πίσω στη θάλασσα έναν αστερία τη φορά, και αυτό είναι το μόνο που μπορούμε να κάνουμε. Με άλλα λόγια, επικεντρωνόμαστε αναγκαστικά στη μικρή περιοχή που μας αναλογεί να φροντίσουμε. Ωστόσο, θα μπορούσε να ειπωθεί πως δεν ασχολούμαστε όσο θα έπρεπε. Υπάρχει πολύ περισσότερος χώρος για συλλογική μουσική δημιουργία που προάγει τη μεταμόρφωση των συγκρούσεων, τις συμπράξεις με κοινωνικούς ακτιβιστές, τη συνεργασία με τοπικούς θεραπευτές, το μετασχηματισμό της εκπαιδευτικής ύλης και την έρευνα που είναι περισσότερο συλλογική (dos Santos, 2025). Μακάρι να μπορούσα να γράψω ένα άρθρο που να δίνει απαντήσεις σε αυτά τα πολύπλοκα ερωτήματα και ζητήματα. Προς το παρόν, η πρόσκλησή μου είναι να συνεχίσουμε να ασχολούμαστε με αυτά τα θέματα με σκοπιμότητα και επιτακτικότητα.

Χωρίς να σπεύσω βιαστικά στο επόμενο σημείο αυτού του κειμένου, αλλά με μια παύση, με χώρο και με ανοιχτή διάθεση να συνεχιστεί αυτή η προσπάθεια, θα ήθελα να αναφερθώ σε μια σημαντική αλλαγή που πραγματοποιούμε εδώ στο *Approaches*. Η εποχή της έντυπης έκδοσης επέβαλε συγκεκριμένους περιορισμούς στα ακαδημαϊκά περιοδικά, από αυστηρά όρια έκτασης των κειμένων έως σταθερά χρονοδιαγράμματα δημοσίευσης. Πολλές από αυτές τις συμβάσεις έχουν διατηρηθεί στην ψηφιακή εποχή, όπως για παράδειγμα η ομαδοποίηση άρθρων σε περιοδικά τεύχη. Το διαδικτυακό περιβάλλον, όπου πλέον συχνά αλληλεπιδρούμε, προσφέρει πολύ μεγαλύτερη ελευθερία. Στο *Approaches* αναγνωρίζουμε την αξία της διαρκούς προσοχής στο πώς μπορούμε να εξυπηρετούμε καλύτερα τους συγγραφείς και τους αναγνώστες μας μέσα σε αυτό το εξελισσόμενο εκδοτικό περιβάλλον.

Μέχρι τώρα, το *Approaches* έχει ακολουθήσει ένα εξαμηνιαίο πρόγραμμα έκδοσης. Η ενότητα «Πρώτη Ματιά» (<https://journals.gmu.ac.uk/approaches/issue/view/2>) εξασφαλίζει ότι τα άρθρα είναι προσβάσιμα στους αναγνώστες άμεσα μετά την αξιολόγηση και την αποδοχή τους για δημοσίευση. Στη συνέχεια, τα άρθρα από την Πρώτη Ματιά συγκεντρώνονται και κατανέμονται σε δύο τεύχη ανά έτος. Η εξέλιξη του *Approaches* ως ηγετικού περιοδικού στο πεδίο διεθνώς έχει οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού των κειμένων που δημοσιεύονται τα τελευταία χρόνια, δημιουργώντας ένα «συσσωρευμένο απόθεμα» κειμένων στην Πρώτη Ματιά. Ταυτόχρονα, γνωρίζουμε ότι οι αναγνώστες αναζητούν συνήθως μεμονωμένα άρθρα παρά ολόκληρα περιοδικά τεύχη. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις παραμέτρους, είμαστε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε ότι το *Approaches* θα μεταβεί σε ένα μοντέλο «κυλιόμενης έκδοσης» (rolling publication). Σε αυτό το μοντέλο, τα κείμενα που γίνονται αποδεκτά δημοσιεύονται διαδικτυακά αμέσως μόλις είναι έτοιμα, χωρίς να περιμένουν στη συνέχεια να κατανεμηθούν σε ένα

συγκεκριμένο τεύχος. Τα αποδεκτά κείμενα θα δημοσιεύονται με τα δικά τους στοιχεία παραπομπής (συμπεριλαμβανομένων της σελιδοποίησης και του αριθμού doi). Αυτή η αλλαγή αντικατοπτρίζει τη δέσμευσή μας στην αποτελεσματική διάδοση της γνώσης, την ευελιξία, την έγκαιρη δημοσίευση και τις εξελισσόμενες ανάγκες της κοινότητάς μας – συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης της εμπειρίας των συγγραφέων και των αναγνωστών, καθώς και της απλοποίησης της ροής εργασίας. Το μοντέλο της κυλιόμενης έκδοσης κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος στις εκδόσεις ανοικτής πρόσβασης λόγω της αποτελεσματικότητας και της προσαρμοστικότητας του (Bowdoin, 2013). Ωστόσο, εξ όσων γνωρίζουμε, το *Approaches* αποτελεί το πρώτο περιοδικό στο πεδίο της μουσικοθεραπείας που υιοθετεί αυτό το μοντέλο.

Για την διασφάλιση μίας ομαλής μετάβασης, προγραμματίζουμε να δημοσιεύσουμε τέσσερα τεύχη το 2025. Αυτό θα μας επιτρέψει να εντάξουμε όλα τα τρέχοντα άρθρα της Πρώτης Ματιάς σε τεύχη πριν μεταβούμε στο μοντέλο κυλιόμενης έκδοσης το 2026. Οι θεματικές συλλογές (όπως αυτές που παρέχουμε μέχρι σήμερα μέσω των ειδικών τευχών) θα παραμείνουν πολύτιμες όποτε χρειάζεται, αλλά το παραδοσιακό μοντέλο που βασίζεται στα τεύχη δεν θα καθορίζει πλέον την ροή των εργασιών μας. Αυτό μας δίνει επίσης την ελευθερία να δημοσιεύουμε σημειώματα από την σύνταξη ανταποκρινόμενοι σε σημαντικά θέματα όπως θα προκύπτουν. Πιστεύουμε ότι αυτή η στρατηγική θα μας επιτρέψει να συνεχίσουμε να υποστηρίζουμε τον ουσιαστικό διάλογο στη μουσικοθεραπεία με μεγαλύτερη ευελιξία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Cirasella, J., & Bowdoin, S. (2013). Just roll with it? Rolling volumes vs. discrete issues in open access library and information science journals. *Journal of Librarianship and Scholarly Communication*, 1(4). <http://dx.doi.org/10.7710/2162-3309.1086>
- dos Santos, A. (2025). What research questions are we asking in English-language music therapy journals? A descriptive analysis. *Nordic Journal of Music Therapy*, 1-27
- Pavlicevic, M. (2017, August 2). *Music Therapy Conversations - Episode 5* [Audio podcast]. British Association for Music Therapy, https://www.bamt.org/DB/podcasts-2/prof-mercds-pavlicevic?ps=gzsRqwArqW6GeOPCk_g3Ez7Py1xYxX
- Pavlicevic, M., & Ansdell, G. (Eds.). (2004). *Community music therapy*. Jessica Kingsley Publishers.
- Stige, B., Ansdell, G., Cochavit, E., & Pavlicevic, M. (2017). *Where music helps: Community music therapy in action and reflection*. Routledge.